

Ngwuja'ri ngwanni ngwullu je Butruj gi'ra ge'te **Äni kitabanu**

Ngwuja'ri ngwanni ngwuru gi'ra ngwullu je Butruj ngwondacung ngwe ngwükirijjinä ngene ngwucaar je “Ngwüji ngwanni ngwäbrä je Ngwaalu,” ngwanni ngwubadalu mbüny mbüny kängir ngwaalu ngwudi gen gweneno gicaar Türkiyä. Yanni yiru gi'ra gidi ngwuja'ri yiru ndi or'temaji ngwüjü ngwanni ngwadi uli ngwuja'ri ngwee ngwübinäär jälü aar mbuji yi'rendenya yani änni Ngwaalu gwegen. Butruj gwubupa nding je diwayiniyi Yicu gwe gwanni gwayu ngwü'di'ri mana na ngwuja'ri ngwe ngwüngün gwanni gwaru nggwe gwadi o'ra, nunnu a ngindenga äti ge'tajing. Ngwuja'ri ngwee aar änni aar or'temaji giyi'rendeny yegen, aar icinänü ndi ari idäji gwuru gwani 'didanu gwudi änni Ngwaalu gwegen a la aar je be ätäda gu'ru “komon gadi ge Yicu Kirictu 'tädälü” (1.7).

Or'temaji gwe nggwee kaji gidi dirbä, Butruj gwüpäcä 'to ngwüjälü ngwanni ngwadi uli ngwuja'ri ngwee ndi aar elelle nono ngwüjü ngwudi Kirictu.

Yajang yidi ngwuja'ri

1. Aganni (1.1–2)
2. Ange gwuru ndi ge'taji (1.3–12)
3. Elelle gwudi ngwüji ngwuju'ru ngwudi Ngwaalu (1.13—2.17)

4. Gwuji gora gidi yi'rendeny yidi Kirictu (2.18–25)
5. Ru dikirijin na yi'rendeny (3.1—4.19)
6. Ola gwani lanni lati okta gi'donga gidi Ngwaalu (5.1–11)
7. Aganni gwudi mi'ra (5.12–14)

Aganni

¹ Any gwani Butruj gwuru doo'ra dukajar didi Yicu Kirictu, ngwuja'ri ngwee ngwukaci nje ngwujü ngwanni ngwabra je Ngwaalu ngwobadalu ngwuru ngwirnu poor ngwaalu ngwee ngwani Buntuj, Galatiya, Gabudukiya, Ajiya na Bijiniya.

² Ngwanni ngwabrar je anaku lingidi gu Ngwaalu ngwuru Papa 'tu'tu gwerre ngwuje ju'riyi Ligirrim le nunnu aar 'dengenaci Yicu Kirictung ngwuje gwura yin ye yungun.

Ara je gu yimi'ru ji ara je gu adatalu ji gwiralu.

Naji Ngwaalinga gwani ge'taji gwanni gwumidu

³ Ar naji Ngwaalinga ngwuru Papa gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu. Ndi ari ndi ina gwungun gwanni gwupa 'dengge, a lima lingini lingining gwanni gwuyang ndi ge'taji gwanni gwumidu 'di'ri gwe gwudi Yicu Kirictu giy'ranyanu.

⁴ Aar nje aniji giyu'rinanu yanni yati 'ti 'digi'ru a'tur aar ralu aar medadi. Giyo yirimitijara je kerala

⁵ ngaa lanni letadu gu yiima yidi Ngwaalu amning gwe gwalu 'dunggungun 'di a gilang

gwanni nggwo mama, ngwa ji ngwü'tädälü komon nggä'di gidi gwodaning.

⁶ Jayar banu gwulleny gwani ngwuja'ri ngwee, a be gweneno, mīmīnni nono gwonyadu yi'ranu gwa je mbuji gaji gooko.

⁷ Ya je mbuji giyee nunnu aar inggidi ndi ari 'di'didanu änni Ngwaalu gwalu gwanni gwu-pana gu'ru gidab danni dati medadi danni dati aar gwalli nono ligä le nunnu aar ombaji ndi ari diru 'didanu. Änni Ngwaalu gwalu gwuru gu no, ndi ari ngwümbüjini gwuru 'didanu ndi orta, ndi näji na ndi denya, ma ji ma Yicu Kirictu 'tädälü.

⁸ Gwa'ti aang änggädi, ngaa be änni. Gwa'ti aang änggädi gwenene, ngaa be ännäci lijayanu gwulleny lonyadu gu näji gwupa.

⁹ Ndi ari ngaa gilo ndi ape gu'ru gidi änni Ngwaalu gwalu, gwani gilang gwudi lingenno lalu.

¹⁰ A gwani gilang nggwee, ngwüjir ngwanni ngwondaja giyimirü yanni yadi ara je Ngwaalu ükacä, yiminäär jälü gwulleny aar ye arngani gu'ru gipa.

¹¹ Aar bupi ndi ari ye lenge gaji aar ye lenge ngwuja'ri ngwanni ngwinggida je Ligirrim lidi Kirictu lanni liju 'denggenanu. Anni ondajing gwani yi'rendeny yanni yadi mbuji Kirictung, a gwani näji gwupa gwanni gwadi gwuja.

¹² Ngwaalu ngwondaca ngwüjirä ndi ari ngwa'ti äpijā yigo'ro yegen yiuru, ara je be äpiji yiuru. Anni ondacaar yi'ral ye yanni yima je 'dingini gweneno. Ngaa li'dingina ngwuja'ri ngwee ngwanni ngwondaca je ngwüji, ngwuja'ri ngwanni ngwujaw gwani Yicu Ligirrim le lanni

Liju'ru lükäjinä kerala. 'Di ndi ari yi'rr 'to yijädi ndi ombaji yi'ralanu giyee.

Ju'rar

¹³ Yäy gu no, jar balu ngwäy ngwe ngwudi yigor yalu aang arngani gwani yiiru. A ge'taji gwalu 'dar jada giyimi'ru yanni yadi ara je Yicu Kirictu ätäda mung 'tädalü.

¹⁴ Nono yijü yi'dengenaca Ngwaalinga, aa'ti ba be ngaa lo'raci elelleng gwudi ami'ra gwudi lingeno gwele gwuju yogo ye gwerre.

¹⁵ Ngaa be ju'ri anaku ju'rung gu gwanni gwurnida je, no ju'rar be giyi'ral 'dar yanni yata je ärrä.

¹⁶ Ndi ari yüllinä no yaru nu, "Ju'rar, anaku ju'riny gu."

¹⁷ Ndi ari anni urnidangaa Ngwaalinga ngwuru Papa gwanni gwati 'ti utu ngwüjänü ndi pi yelenya yüngün, elellar elelleng gwudi ngwüji ngwuru ngwünnü ngene gididlä ara je yedeny eny.

¹⁸ Ngaa lilingidi ndi ari la'ta je ü'rädälü kay ganni ga'ti äti midinganu gigätijänärä je mbumbunga lalu ngwong ngwe ngwanni ngwati dudi nono buta na dab,

¹⁹ ara je be ü'rälü yin ye yidi Kirictu yanni yiru gu'ru, gwuru Girany ganni gijaw nono ga'ti rngü.

²⁰ Gwäbräär 'tu'tu gwerre didlä da'tina gi'tinä, gwuma aar be 'täjalü kaji nggee gidi gwodaning gwani nga nga.

²¹ Nginde gwe, ngaa lima änni Ngwaalu ngwanni ngwü'di'riyalü giyi'ranyanu ngwünäji, a

gu no, ämni Ngwaalu na ge'taji gwalu nggwo gwüjädi Ngwaalu.

²² Gweneno anni ma aang gä'rini yigo'ro yalu 'dengenaji gwe 'didanung nunnu ngaa äti ämning ngwengga 'di'didanu, ämnäjidär gwul-leny 'tu'tu giyigoranu.

²³ Ndi ari ngaa lima lingini lingining gwanni gwuyang ngaa lä'tüdi yuula yanni yati äni, ngaa be ru yuula yanni yati 'tüdä, midi gwe na mätnälü gwe gwudi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

²⁴ Ndi ari yüllinä yaru nu,
 “Midi gwudi ngwüji 'dar gwuru nono yanya,
 na näji gwegen gwuru nono yibobo yidi
 didäny.

Yanya yati undi na yibobo yati ayi nono aar
 mi'ri'ti,

²⁵ a be ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwati
 jalu pupud.”

A ngwuja'ri ngwuru ngwee gwanni ngwon-
 dacara je ngwe.

2

¹ Yäy gu no, gätär be yi'ral mbüny yanni yiki yani yi'rinya na i'däjänü 'dar, yimur'tuny, yü'düny na yani lo gwere 'dar.

² Rüdär nono yijü yilingitäär je girem, ara je yan yanni yiju'ru yidi ligi'rim ami'ra nunnu ngaa ye pe ndi gilang gwalu,

³ ndi ari gweneno ngaa lima lenge ndi ari Deleny dijaw.

Ngwu'dun ngwudi ligi'rim na lanni läbräär je

⁴ Ngaa lindädi 'dünggüngün, ndi ari nginde gwuru nono go'rra giru gidingo ganni gimidu gi'dünyidädi ngwüjalü ngwanni ngwati oda, a be Ngwaalu äbrü ngwuruji gu'ru gipa ngwäyänü ngwüngün.

⁵ Nga nga 'to liru nono yo'rra yimidu yüdädäär ye ngwu'duna ngwudi ligi'rüm, ndi ari ngaa ru ngwur'dal ngwanni ngwuju'ru ngaa äpiji Ngwaalinga mi'rining nono gwudi ligi'rüm gwanni gwüjadänü Yicu Kirictu gwe.

⁶ Ndi ari yüllinä kitabanu yaru nu,
 “Ombaja ndi ari äny nggwo gwügäti go'rralu ngwaalu ngwani Jäyün,
 ganni gäbriny ngwuru gu'ru,
 a gwere gwanni gwa gu gatada ngwäyänü,
 gwa'ti gwa yaaru ape a'tur.”

⁷ A be gweneno nga nga lanni lämnä 'dünggüngün, go'rr nggee gipa gu'ru 'danggalu. A be lanni la'ti ämnä 'dünggüngün ngwube ari,
 “Go'rr ganni gi'dünyidädi ngwüjalü ngwanni ngwati oda,
 gima ru gidingo gidi ngwu'dun.”

⁸ Na gima ru 'to,
 “Go'rr ganni gima ru nono gimle gadi gäbici ngwüjü aar gu obalu ngwuru ngwur'da ngwudi i'diyi ngwüjü.”
 La obalu, ndi ari linyurtanu ndi ämnä ngwuja'ri aar gu ru 'to ndi ari lige'tajaar je gu.

⁹ A be ngaa liru ngwüji ngwäbräär je ngaa ru ngwur'dal ngwudi yeleny yidi Ngwaalu, ngaa ru ngwüji ken ngwanni ngwuju'ru, ngaa ru ngwüji

ngwudi Ngwaalu ndi ari ngaa ondaji orta gwe gwüngün nginde gwanni gwü'tiyä je gidirimänü ara je 'täjä giburalu gwüngün gwanni gwuru 'ter.

¹⁰ Ngaa gwele gwerre lä'tüdi ngwüji, a be gweneno ngaa lima be ru ngwüji ngwudi Ngwaalu. Ngaa gwele gwerre, ngaa la'ti inädi Ngwaalinga a be gweneno, ngwuma je be inä.

Elle gwudi ngwükirjün

¹¹ Lani ngwumaad ngwüny, nggwa je päcälü ngaa liru ngwüirnü ngaa ru li'ter ngene gididlä ndi ari gatanar ami'rang gwanni gwuki gwudi lingenö gwanni gwati aar kwudi ligi'rüm le lalu.

¹² Elellar elelleng gwanni gwujaw ngwüjänü ngwudi didlä, ma aar je üpäci yi'ral nono yanni yiki ngaa je gäbici aar engga apepeng gwalu gwanni gwujaw ngwuje gäbici aar näji Ngwaalinga komon nggä'di gidi gwodaning gadi aar nje ge iljä.

'Dengenacar ngwelenya ngaa 'dengenaci ngworta

¹³ 'Dengenacar yelenya 'dar yanni yigi'tinä ngwüjänü, gwani Deleny. Ma aar ani denya delenya danni diru gi'ra dü'rädi yeleny nono ku,

¹⁴ na ma aar ani denya ngwartana gwüngün, ngwükäjing je aar gikiji ngwüjü ngwanni ngwa ärrü gwanni gwuki aar je gwällini lanni lati ärrü yi'ral yanni yindi kayalu.

¹⁵ Ndi ari bupi gwuru gwudi Ngwaalu ndi ärrü yi'ral yanni yijaw, ya gäbici ngwüjü ngwanni ngwati ondaji yi'donggala, aar määtä ngwünyü ngwengen.

16 Gätinär linginalu aang elellalu aa'ti be ngaa la gu rtanu ngaa ärrī yi'ral yanni yiki. Elellar ngaa ru ngwīnād ngwudi Ngwaalu.

17 Dīnyādār ngwūjū 'dar ngaa ämnäjīdī yengga yidi ngwīkīrījīn ara je yedeny eny Ngwaalu, ngaa denya delenya.

18 Ngaa lanni liru ngwīnād, 'dengenacar ng-worta ngwalu ngaa je denya aa'ti la je 'dengenaci 'dogo lanni lijaw drū ara je jayi ngwāy, ngaa je be 'dengenaci 'to lanni liki drū agaa je ke ngwāy.

19 Ndi ari yiyayi gu manari ye'rendeny yima mbuji dijū yīrīgīnā kay gidi Ngwaalu.

20 Yiru ange ya ara je i'rācī manari ngaa līpīnā gwani ape gwalu gwanni gwuki? Ma be ari ye'rendeny yimbujanga gwani ape gwunga gwanni gwujaw, or'temaja be, giyee yijaw Ng-waalu.

21 Yiru giyee yanni yornacara je, ndi ari Kirictu gwumbuju yi'rendenya yani nga nga ara je gi'tijānī gay ngaa gwuji gora gūngūn.

22 "Nginde gwa'ti ärrā yi'ral yere yanni yiki, aar 'ti mbojaja i'dājīng nono gwere ngwule-manu ngwūngūn."

23 Anni lūdäär yi'ral ye yiki, ngwuje 'ti gwā'rācānū ngwugwalli dāmjä, anni mbujing yi'rendenya, ngwuje 'ti iya yedenyo, ngwube gatada ligo'ro lūngūn Ngwaalu ngwanni gwati übīdī yi'ralanu.

24 Nginde giligo'ro lūngūn gwapu keng gwege ngwanginu ngwūngūn kūrälā nunnu ar ayi ndi ke ar be midi gwani dūnälü. Ngwämmä ngwe ngwūngūn, lima je u'riyi nono.

25 Ndi ari nga nga gwele liru nono ngwangal ngwududu a be gweneno, ngaa lima o'raca Yicung gwanni gwuru doo'ra ngwuru dangida danni dati arnga lingenon lalu.

3

A ngwaw na ngwur 'dengenacidi

¹ Lani ngwaw, 'dengenacar 'to ngwuru ngwalu nunnu manari gilona lere lanni la'ti ämnä ngwuja'ri, aar je gwürli eelle gwe gwanni gwujaw gwudi ngwaw ngwegen

² ma aar engga elelleng gwudi ju'ri na denya gwudi ngwaw ngwegen.

³ Aa'ti jayi gwalu gwa ru gwudi ngwanginu poor, nono ndi mïcini ngwä'rü ndi genne dab nono, ndi genne buta nono na ndi genne ngwureda gwanni ngwu'ri.

⁴ Ngaa be manni bupi jaying gwudi ligor lalu gwanni gwati 'ti medadu, gwani jayi drü gwalu na jilänü gwalu gwudi ligi'rüm, yiru giyee yanni yipa gu'ru ngwäyänü Ngwaalu.

⁵ Ndi ari yiru giyee yanni yändi ye ngwaw ngwuju'ru ngwudi gwerreng gwanni ngwügäti ge'tajing gwegen Ngwaalu aar gwe jayiyi yigo'ro yegen. Aar 'dengenaci ngwuru ngwegen.

⁶ Nono Jarrang, gwanni gwu'dengenaca duru düngün dani Äbräyüm 'di ating urnidi doorta düngün. Ngaa liru yera yüngün manari ngaa lati ärri yi'ral yanni yidünälü aar je 'ti yedeny iti giyi'ral yere.

⁷ Aar gu ru 'to 'danggalu nga nga lanni liru ngwur, jayar drü ngwaw ngwalu ngaa je ärri yi'ral yijaw ngaa je denya ndi ari ngindenga liru ngweengga ngwami'ratu na ndi ari lemada le giyimi'ränü yidi angidaji gwudi midi nunnu aa'ti yere ya ji yü'rü otacing Ngwaalingalu gwalu ngwäy.

Mbuji yi'rendenya gwani apepe gwanni gwujaw

⁸ Ndi mi'rä, nga nga 'dar acajidar gwüpäng lamatanu, inäjidär, ämnäjidär yengga, jayar yiguri ngaa ru ngwumulu.

⁹ Aa'ti ngaa la gwä'räji yi'ral yanni yiki yi'ral ye yanni yiki, aa'ti ngaa la lujidi ngaa be onjaci ngwüjü ndi ari yiru giyee yanni yornacara je Ngwaalu nunnu ngaa ji ngaa ape gu'ru galu gidi onjaci.

¹⁰ Ndi ari,

“Gwere gwanni gwadi ämni miding gwudi ligo'ro lüngün
a yomon mbuji 'dar yanni yijaw,
ngwümäätä lingla lüngün giyi'ral yanni yiki na
ngwulem ngwüngün ndi ondaji yi'duru.

¹¹ Ngwugwurla giyi'ral yanni yiki ngwuje ärri yanni yijaw.

Ngwümīni adatingalu ngwugwoda.

¹² Ndi ari ngwäy gwudi Ngwaalu ngwati iye ngwüjü gwanni ngwüdünälü
na lating je geraji läni lüngün ma aar otacalu.

Ngwuje be gwürläcī lu'ra lanni lati ärrī yi'ral yanni yiki.”

¹³ Yärü gwa je akani nono manari yigor yitājänü ndi ärrī yi'ral yanni yijaw?

¹⁴ A be manari yiru gu ndi ari ara je yi'rendeny mbuji yani ärrī gwalu yi'ral yanni yidünälü, Ngwaalu ngwa je onjaci. “Aa'ti yedeny ya je eny giyi'ral yanni yati iye ngwüjü yedenyo, aa'ti yedeny ya je eny ma ara je iye yedenyo.”

¹⁵ Ngaa be ge'te Kirictung ngwuru Deleny giyigoranu yalu. Jar mama giyomonalu 'dar nda je enggaci lanni la je otacalu gwani ge'taji gwanni gwätängää. Ngaa je be enggaci yigor ye yijlänü ngaa je denya.

¹⁶ Gäbicär yigor yalu aar jayi nono, nunnu lanni lata je üpäcī yi'ral nono yanni yiki ndi eelle gwalu gwanni gwujaw ndi Kirictu, a je yaaru ape giyi'ral yegen yanni yiru yi'duru.

¹⁷ Yijayana ndi ari manari bupi gwuru gwudi Ngwaalu, ara je yi'rendeny mbuji gwani ärrī yi'ral yanni yijaw aa'ti yi'rendeny ya je mbuji lärrü yi'ral yanni yiki.

¹⁸ Ndi ari Kirictu gwayu gwani ke gomonanu ge'te pu gwanni gwüdünälü gwani lanni la'ti dünälü, nunnu ara je apada Ngwaalu. Gwü'rinyitäär gilingeno a be Ngwaalu midiyi Ligirrim le,

¹⁹ Ligirrim le gilee liming le ele 'to ngwondaca ngwügi'rimä ngwudi ngwüji ngwanni ngwugekanalu.

²⁰ Ngwanni ngwünyürtijä Ngwaalinganu 'tu'tu gwerre gaji ganni gimätijä je ge Ngwaalu liguri gaji ganni giju ge Nuuwa ndi ge'te bälükä. Gibälükänü, looko 'dogo, liru 'dübä (8) gwuma aar gwe gilängidini giyaanu.

²¹ Na yaw giyee yiju yiru gi'remna gidi yaw yanni nyinyinä ye gweneno ngaa ye gilängidini 'to. Ya'ti ani üyini yirledo nono yidi ngwanginu, aar be ani änijälü gwudi icinänü gwudi ligor lanni lijaw ngwäyanü Ngwaalu. Yata je gilängidiyi 'di'ri gwe gwudi Yicu Kirictu giyi'ranyanu,

²² gwanni gwuma allu kerala na nggwo gwujalu yelenya kaama gidi Ngwaalu a gu yi'rr na yeleny na yiima 'dengenaci.

4

Midijä Ngwaalinga

¹ Yäy gu no, anni mbuja Kirictu yi'rendenya ngwanginu ngwüngün, yäy gwodanar banu 'to yi'ral ye giyee ye'te ye'te. Ndi ari gwanni gwa yi'rendeny mbuji ngwanginu ngwüngün, ke gwuma äbrini kay 'dünggüngün.

² Yäy gwa'ti ba be gweille gididlä düngün danni di'dälü gwani ami'ra gwanni gwuki gwudi lingeno, ngwube manni ärrü buping gwudi Ngwaalu.

³ Ndi ari ngaa lonja yomon kaji gwerre ndi ärrü yi'ral yanni yati je ngwüji ärrü ngwudi didlä. Yani eille gwegen gwudi yidigany, ami'ra ngwanni gwuki, rläli, yi'rinyinä yiru yütä na didülä danni diki.

⁴ Yanni yima gäbici ngwüjü ngwudi dīdlä gweneno aar allalu ndir ndi ari ngwa'ta le acajidu giyi'ralanu yanni yiki drü ati aar je be ürrä yiriginä nono.

⁵ A be la ji ya je ye Kirictu otacalu gwanni nggwo gwa ji gwa otaci ngwüjälü gwanni ngwumidu na gwanni ngwayu.

⁶ Yiru giyee yanni yigäbica a be ngwuja'ri gwanni ngwujaw ündäjinä 'di ngwüjänü gwanni ngwo gweneno ngwayu nunnu lanni lima aar le obalu gay ge gidi dji dümnä ndi ari liki gilingeno, aar midi giligirim gay ge gidi Ngwaalu.

O'ra gwudi Yicu gwuma ja gito

⁷ Mi'rä gwudi yi'ral 'dar gwuma ji gito. Yäy gu no, beberar be ngaa mätinälü nunnu ngaa otaci Ngwaalingalu.

⁸ Giyi'ralala giyee 'dar, ämnäjidär gwüpäng gwulleney, ndi ari ämnäjidä gwati gwü'rübäji yi'ralalu yonyadu yanni yiki.

⁹ Apajidar yirnü gwüpäng la'ti äbinginü giyinenanu.

¹⁰ Angidaji gwe guy ganni gima aar je Ngwaalu angidaci, emadar ge giyiiru gwüpäng yigor ye ye'te pu ngaa ruyi yimi'rä yidi Ngwaalu yanni yonyadu yi'ranu.

¹¹ Manari gwere gwati ondaji, ngwondaji nono mung ondaji ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu. Gwere gwanni gwati ape yiiru, ngwuje ape yiima ye 'dar yätädi je Ngwaalu nunnu a Ngwaalu ortani giyi'ral 'dar Yicu Kirictu gwe gwanni gwuru näji ngwuru yiima yidi gwur'taling. Yiru gu.

Mbuji yi'rendenya yani yikiräjin

¹² Lani ngwumaad ngwüny, aa'ti ngaa la allalu ndir ndi miminnä nono gwudi ye'rendeny yanni yimbuja je, nono ma yi'ral mine ru yimbuja je ya'ti linginna.

¹³ Ngaa be jayanu ndi ari ngaa gilo lacajidu giye'rendenyanu yidi Kirictu, nunnu ngaa ji ngaa jayanu gwulleny komon gadi ge näji gwüngün 'täädälü.

¹⁴ Manari ngwüji ngwo ngwüllüdä je gwani Kirictu, yijayi gu 'danggalu ndi ari Lig'i'rim lidi näji na lidi Ngwaalu gilo 'danggalu.

¹⁵ Manari ye'rendeny yima je mbuji, aa'ti yani ndi ari nga gwu'rinyidu na ndi ari a gwuru du'ram na a gwärrü yi'ral yere yanni yiki na ndi ari a gwändi giyi'ralanu yunga yä'tüdi.

¹⁶ A be manari yi'rendeny yimbujanga yani ndi ari a gwuru dikir'jin, aa'ti yaaru ya ang ape nga be ortada Ngwaalinga ndi ari nga gwapu ngwüriny ngwüngün.

¹⁷ Ndi ari gaji giru gadi ge Ngwaalu obalu ngwüji ngwe, ndi aalu ngwüji ngwe gwudi ngwu'dun gwudi Ngwaalu. Ma be ari gadi aar ge aalu 'dengge gwerre gwerre, ya be ru 'tanaa ngwüji ngwanni ngwünyürtijä ngwuja'ranu gwudi Ngwaalu ngwanni ngwujaw?

¹⁸ Na ndi ari,
 “Manari yojema ngwüjü ngwanni ngwüdünälü
 ndi aar mbuji gilanging,
 yadi be ru 'tanaa ngwüji gwudi dädlä na
 ngwanni ngwuki?”

¹⁹ Yäy no, lere lanni lati je yi'rendeny mbuji yani bupi gwudi Ngwaalu, aar ätäädä Ngwaalinga

yigo'ro yegen ngwanni ngwuru ligor le'te pu ngwuge'ta, aar gwuji ndi ärrä yi'ral yanni yijaw.

5

Ndi mbumbunga na ngwamal

¹ Äny gwüpäcä mbumbunga jalu 'danggalanu, äny gwuru 'to mbumbu kimaad gegen nyi ru gwanni gwänggädi yi'rendenya yidi Kirictu. Nyi ru gwe'te gwanni gwa ji gwa acidi ndi näji gwanni gwa ji gwa 'tädälü.

² Rüdär ngwoo'ra ngwudi gi'doonga gidi Ngwaalu ganni nggo gombajangaa, ngaa je iye liru ngwangida, aa'ti ndi ari ngaa je ärrä yiima ye, aar be ru ndi ari yärrä je yigor ye yalu anaku bupa je gu Ngwaalu ndi ru. Aa'ti yani ndi ari ngaa lübijä ngwü'rinyänü, ngaa je be jada ndi ärrä ligor le.

³ Aa'ti la je acajanu lanni lätädärä je Ngwaalu nunnu ngaa je ombaji, ngaa be ru ngwoo'ra ngwülijä gi'donga gora gijaw.

⁴ Ma be aji ma Kirictu gwanni gwuru doo'ra didi ngwoo'ranga 'tädälü, la je be äniiji giyelenyanu yani gu'ru gidi näji gwanni gwati 'ti medadu.

⁵ No 'to lanni liru ngwamal, 'dengenacar je lanni lipana. Ngaa 'dar, okeyar yigo'ro yalu ndi apajidi gwüpäng, ndi ari,

“Ngwaalu ngwati 'donya ngwüjü ngwanni ngwati piya yigo'ro yegen
ngwuje be gi'tiji yimi'rü ngwanni ngwati
okeya yigo'ro yegen.”

⁶ Okeyar be yigo'ro yalu kuyanü gidi Ngwaalu ganni giru yiima ndi ari ara je 'di'riyälü kaji nggä'di gindi.

⁷ Gätädär yi'ral nono 'dar yanni yata je picü yigoranu, ndi ari nginde gwuru gwanni gwada je gu ge'taji ngwäyanü.

⁸ Mätär yigo'ro yalu nga arngani. Ndi ari güwän galu gani dijego'rr ndo diru nono diira dilandalu ngwäri guba ngwümüni nunnu mung mbujalu gwere ngwobedalu ngwungadini.

⁹ Kwudar le be lidirninalü 'di'däny ndi ämni Ngwaalu ndi ari ngaa lilüngidi ndi ari ngweengga ngwalu giyen dar ngwo 'to ngwumbuja je yi'rendeny giyee ye'te ye'te.

¹⁰ A Ngwaalu ngwudi yimi'rü 'dar, gwanni ngwurnida je ndi ari aang acajidi ndi näji gwüngün gwudi gwur'taling ndi Kirictu, manari yi'rendeny yima je mbuji gwooko, nginde ligo'ro le lüngün gwa je gwä'ra gwa je ojemeye nono ara je giki ngaa mätinälü 'di'däny.

¹¹ Nginde gwuru gwanni gwuru näji ngwuru yiima yidi gwur'taling. Yiru gu.

Aganni gwudi mi'ra

¹² Ngwuja'ri ngwee ngwoko ngwükäji nje ngwe diwengga dani Jiliwanij gwanni gwati nyi engga gwuru diweengga diru ligor le'te pu, bupi gwüny ngwani nda je ojemeye nono nga je enggaci ndi ari yimi'rü yiru giyee yidi Ngwaalu yanni yiru 'didanu. Mätinär gwälü 'di'däny.

13 Gi'doonga gidi Babling* ganni gäbrä je le Ngwaalu, gaganna je ara je giji güny Gideleny gani Murkuj aganna.

14 Agannajidar giyenenanu agannajiding gwudi änni.

Ara je gu adatalu ji 'dar, ngaa lanni gilo ndi Kirictu.

---

* 5:13 5.13 Babil ngene gwuru gi'remna gidi gündär gani Ruma.
5:13 5.13 Yiru 12.12

Laro
Laro NT

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Laro

Contributor: ECS Diocese of Khartoum Translation Department

This text box needs to have content for PT9 to upload is to the DBL.
All rights reserved.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 May 2025 from source
files dated 10 May 2025

80c639f7-4569-5ffa-a77d-5df4c223631f